

УДК 658

Л. Марушак, канд. економ. наук, доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

L. Marushchak,

MANAGEMENT ACCOUNTING OF FORMATION AND USE SUPPLIES IN THE ENTERPRISE

В процесі виробництва будь-якої продукції важливу роль відіграють матеріальні ресурси, інформація про рух яких є однією з основних частин економічних інформаційних потоків для прийняття виважених управлінських рішень.

Для чого в управлінському обліку використовують притаманні йому процедури та методи щодо оптимізації управління запасами та грошовими потоками підприємства? Ефективне управління запасами є актуальним, особливо для підприємств, в яких обмежені грошові потоки або які планують розширяти своє виробництво.

Значна частина економічного інформаційного потоку на підприємстві формується на підставі даних бухгалтерської інформації, зокрема, яка акумулюється фахівцями з управлінського обліку та подається до апарату управління з метою планування, використання та контролю за оперативними рішеннями щодо використання матеріальних ресурсів у виробництві та збуті готової продукції.

Питаннями практичного застосування управлінського обліку запасів сьогодні широко розглядають як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, зокрема: Друрі К., Атамас П.Й., Бутинець Ф.Ф., Чижевська Л.В., Герасимчук Н.В., Каверіна О.Д., Нападовська Л.В. Проте, незважаючи на значні досягнення в теорії та практиці управління запасами, існують розбіжності щодо трактування сутності управлінського обліку як системи бухгалтерського обліку. Тому, основним напрямком досліджень є розробка нових методів і способів обліку матеріальних витрат, калькулювання собівартості продукції, бюджетування, аналіз наявної інформації під час прийняття управлінських рішень.

Інформація управлінського обліку в основному призначена для надання допомоги внутрішнім користувачам прийняти економічно обгрунтоване рішення щодо діяльності підприємства, тому метою управлінського обліку запасів можна визначити наступні напрямки:

- 1) щоденний контроль за доходами і витратами матеріальних ресурсів за центрами відповідальності;
- 2) безперервна оцінка фактичної вартості наявних запасів та аналіз ефективності їх використання;
- 3) виявлення резервів зниження витрат запасів та їх оптимізація на складах;
- 4) своєчасне складання та подання звітів про рухах запасів, вибір методів оцінки запасів при їх вибутті та достовірне відображення всіх операцій в обліку.

Удосконалення руху запасів в управлінському обліку на сучасному етапі полягає в поєднанні таких функцій, як планування, облік, контроль та аналіз. Результатом такого поєднання є система інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень, яку обслуговує управлінський облік. Управлінська інформація дає можливість керівництву приймати більш ефективні рішення.

Сьогодні вимагає ефективної системи управління рухом запасів, аналізу інформації щодо їх постачання, з метою відсутності порушень у поставках сировини

для виробництва або надмірного її накопичення на складах, що в своє чергу дасть змогу ефективно використовувати та накопичувати оборотний капітал.

Отже, основна функція управлінського обліку є забезпечення балансу матеріальних ресурсів для взаємної незалежності окремих стадій виробництва і збуту, для забезпечення конкурентоспроможності підприємства за рахунок зниження витрат виробництва.

Раціональне використання ресурсів у порядку досягнення сучасних концепцій управління запасами повинно бути зроблено на рівні центрів відповідальності, де керівнику делеговані повноваження щодо управління процесами логістики з постачання запасів [2].

Актуальним моментом є стабільність структури запасів у різних фазах виробничого циклу, раптові зміни в їх структурі означає перерозподіл вкладених коштів між різними типами активів, що призводить до надмірних перевитрат оборотного капіталу на відновлення виробничого циклу. Тому, функцією управлінського обліку є забезпечення систематичного контролю за наявністю виробничих матеріальних ресурсів, за місцями їх зберігання. Зокрема підприємства, що потребують значної кількості запасів або реалізують продукцію у великих обсягах, при значній віддаленості від транспортних магістралей повинні створювати логістичні склади з метою оптимізації витрат з їх постачання та зберігання.

Керівництву необхідно вирішувати питання з відвантаження запасів, термін яких минув, неправильного формування замовлення продукції від постачальника, ефективності функціонування складів, відділу збуту підприємства.

Аналізуючи діяльність виробничих підприємств, бачимо, що не всі види запасів відіграють рівну однакову роль у виробництві. Деякі з них важливі, тому що без них виробництво неможливо, інші можуть бути замінені аналогами, тому, зрозуміло, що більше уваги слід зосереджувати на рівень тих видів запасів, які важливі для виробництва і становлять левову частку у вартості сировини та вартості продукції. Отже, для ефективного управління запасами необхідно чітко визначити страховий запас сировини на складі, забезпечити зниження витрат, пов'язаних із зберіганням; розробляти норми витрачання виробничих запасів [1].

За оцінкою фахівців застосування прийомів та методів управлінського обліку дає змогу скоротити рівень запасів на 20-30% і, відповідно, зменшити витрати підприємства. Використання системи управлінського обліку дає можливість контролювати рух кожної одиниці виробничого запасу на складі, отримувати інформацію про їх наявність за центрами відповідальності, тим самим знижуючи витрати. Таким чином, вартість витрат на придбання, зберігання та витрачання виробничих запасів є ключовим питанням, яке вивчає управлінський облік.

Отже, аналізуючи вищенаведене, можна зазначити, що система управлінського обліку керується правилом: зменшення витрат на придбання чи зберігання надлишкової кількості запасів є джерелом додаткових обігових коштів.

Література

1. Голов С. Ф. Управлінський облік: Підручник / С. Ф. Голов – К.: Лібра, 2006. – 704 с.
2. Карпенко О. В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання: монографія / О. В. Карпенко – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2005. – 341 с.